

Preek van ds H.U. de Vries, gehouden in de Pelgrimskerk te Amsterdam op zondag 10 januari 2021 (afscheid en herbevestiging ambtsdragers).

Hoofdlezingen: Jesaja 42:1-7 en Marcus 1:9-11.

Overige lezing: Galaten 4:4-7.

Gemeente van Jezus Christus,

De gebeurtenissen die afgelopen woensdag in de Verenigde Staten plaatsvonden, zullen niemand ontgaan zijn. Nog nooit eerder in de geschiedenis van Amerika zijn betogers, daartoe aangezet door de zittende president die de verkiezingen heeft verloren, het Capitool in Washington binnengedrongen om de vergadering te verstoren waarin het Congres en de Senaat bezig waren de verkiezingsuitslag te bekrachtigen.

De vele reacties, uit binnen- en buitenland, getuigen van de ontzetting over het feit dat de huidige president opnieuw, maar nu duidelijker dan ooit tevoren, heeft getracht de democratische rechtsorde te ontwrichten ten gunste van zichzelf.

Wanneer ik zijn betreuwenswaardige handelen van afgelopen woensdag noem, is dat niet om vanmorgen uitvoerig met u stil te staan bij de Amerikaanse politiek. De reden waarom ik aan dit historische incident refereer, is omdat het handelen van president Trump in zo'n schrill contrast staat tot het handelen van de dienaar van de HEER, dat ons getekend wordt in onze eerste lezing van vandaag, Jesaja 42.

De dienaar van de HEER is, evenals de Amerikaanse president, een leider van het volk, geroepen om een missie te vervullen ten dienste van velen. Maar wat is zijn wijze van optreden anders die van de huidige president! De dienaar, zo schrijft Jesaja, schreeuwt niet en verheft zijn stem niet. Hij profileert zich niet door op straat, in het openbaar, zichzelf en zijn ongeëvenaarde kwaliteiten aan te prijzen. Hij gebruikt zijn macht niet ten koste van anderen, en zeker niet van de kwetsbaren in de samenleving. Nee, wie kwetsbaar is als een riet, ja dubbel kwetsbaar als een geknakte rietstengel, breekt de dienaar niet af; en wie nog maar geringe levenskracht heeft, als een flakkerende vlaspit in een olielamp, ja zéér geringe levenskracht, als een pitje dat bijna uitgaat, die dooft hij niet uit. Met oog en hart voor de kleinen gaat de dienaar op zijn eigen, stille manier te werk, bescheiden en barmhartig. In Gods kracht, de kracht van Gods Geest die hem ondersteunt, doet hij zijn werk: 'ongebroken en vol vuur', vertaalt de NBV.

Daar wil ik iets over opmerken. 'Ongebroken en vol vuur' is een vrije vertaling van wat er letterlijk staat: 'hij zal niet wegwijnen en niet geknakt worden.' Met de vrije vertaling op zich heb ik niet zoveel moeite. Wél met het feit dat de NBV het woord dat direct daarop volgt, het niet onbelangrijke woord 'totdat', weglaat. 'Hij zal niet wegwijnen en niet geknakt worden', staat er, 'totdat hij het recht op aarde zal hebben gevestigd.' De dienaar zal, met andere woorden, in Gods kracht de tegenstand trotseren die hij ervaren zal bij het uitvoeren van zijn taak, totdat zijn taak volbracht is. Dan lijkt hem het lot beschoren te zijn dat hij anderen wilde besparen: uiteindelijk wordt hij die niet uitdoofde en niet verbrak, zelf gedoofd en gebroken. Ik kom daar later op terug.

Wie is de dienaar over wie Jesaja spreekt? Hij wordt aan het begin van onze lezing met een plechtige godsspraak geïntroduceerd: 'Zie, mijn dienaar, die Ik ondersteun, mijn uitverkorene, in wie Ik een welbehagen heb.' Maar wie is hij?

Over zijn identiteit is veel nagedacht en geschreven. In de vier profetieën over de dienaar die Jesaja rijk is, lijkt hij soms samen te vallen met het volk Israël, Gods dienstknecht immers, geroepen om een licht te zijn voor de wereld. Maar tegelijk wordt de dienaar losgemaakt van het volk en getekend als Israëls verlosser, in de diepe donkerheid van Israëls ballingschap. We doen er goed aan beide noties samen te houden: de dienaar komt voort uit Israël en

vertegenwoordigt Israël, maar tegelijk is hij een messiaans tegenover: degene die zijn volk komt redden, en met dat volk de hele wereld.

Wat komt deze messiaanse figuur doen? Wat is zijn missie? Jesaja schrijft daarover troostrijke woorden. De dienaar komt in de eerste plaats op aarde het recht openbaren. Dat doet hij door de ballingen in Babylon hun vrijheid te verschaffen en het leven van al wie onderliggen weer tot bloei te brengen: 'Ik, de HEER, heb u gesteld tot een verbond voor het volk', lazen wij, 'tot een licht voor de naties, om blinde ogen te openen en uit de gevangenis te leiden wie in duisternis gezeten zijn.'

In het verlengde hiervan komt de dienaar nog iets doen: de wil van God bekendmaken, de geboden van de HEER. Hij komt Israël, ja heel de wereld, vertellen wat God van de mensen vraagt. Zelfs de verre kustlanden, de eilanden, zo lazen wij, zullen op zijn wetsonderricht wachten. Het prachtige en u zeker niet onbekende visioen van Jesaja 2, waarin de volkeren optrekken naar Jeruzalem om daar te leren hoe zij leven moeten, wordt hier toegespitst op de dienaar van de HEER. De volkeren leggen hun oor te luisteren bij hem om uit zijn mond te horen wat de wil van God is. En waar die wil wordt gehoord en uitgevoerd, wordt de aarde een betere plek: zwaarden worden omgesmeed tot ploegscharen en speren tot snoeimessen.

De edele taak die de dienaar van Godswege komt vervullen raakt op ongekende wijze zijn persoonlijk bestaan. Het heil dat hij komt brengen aan het volk van God in het donker van de ballingschap vindt namelijk zijn grond in het feit dat hij zijn leven zal prijsgeven voor de zijnen. Want de ballingschap is er niet zomaar: zij is het trieste loon op Israëls zonde. De gevangenis gaat pas open, het duister maakt pas plaats voor licht, het onrecht wordt pas verkeerd in recht, als het geschonden verbond met de HEER vernieuwd wordt en de zonde verzoend. Dáárom wordt de dienaar, die de kwetsbaren niet breekt en de geringen niet uitdooft, uiteindelijk zelf gebroken en gedooft. Zoals Jesaja in hoofdstuk 53 over hem zal profeteren: 'Om onze overtredingen werd hij doorboord, om onze ongerechtigheden verbrijzeld. De straf die ons de vrede aanbrengt, was op Hem, en door zijn striemen is er voor ons genezing gekomen.'

Het is eeuwen later. Daar verschijnt Jezus van Nazaret. In het evangelie naar Marcus, dat wij vanmorgen lazen, komt hij op uit het niets: niet als het eeuwige Woord dat eerst bij God was, zoals in het Johannesevangelie; niet als het uit een maagd geboren kind dat in een kribbe ligt, zoals bij Lucas. Nee, bij Marcus verschijnt Jezus als mens onder de mensen in het water van de Jordaan. Opeens is Hij daar. Opeens daalt, terwijl Hij druipnat uit het doopwater oprijst, de Geest van God op Hem neer om Hem tot Messias, met de Geest gezalfde, te maken. Opeens klinken er plechtige woorden uit de hemel, die Hem introduceren: 'Jij bent mijn Zoon, de geliefde, in wie Ik een welbehagen heb.' Jezus van Nazaret wordt ons meervoudig, door de Geest en door het woord van God, aangewezen als de messiaanse Koning, de Zoon van God. Maar wat voor een messias, wat voor een koninklijke leider zal Hij zijn? Roept Hij, zoals bijna vier jaar geleden in Washington gebeurde: 'Ik zal alles anders doen dan allen voor mij, die het totaal verkeerd gedaan hebben, want alleen ik ben in staat orde op zaken te stellen'? Nee, de doop die Jezus ondergaat, de doop der bekering tot vergeving van zonden, wijst reeds in een totaal andere richting: die van een ongekende solidariteit met degenen die weet hebben van hun fouten en gebreken. Maar ook de woorden die vanuit de hoge hemel klinken, getuigen van een bediening van bescheidenheid en barmhartigheid. Want de hemelse woorden bij Jezus' inauguratie: 'Jij bent de geliefde, in wie Ik een welbehagen heb', zijn de beginwoorden van Jesaja 42, over de dienaar van de HEER, die niet zal schreeuwen en zijn stem niet zal verheffen, die het geknakte riet niet zal verbreken en de kwijnende vlaspit niet zal uitdoven, die ondanks de tegenstand die hij ervaren zal in de kracht van Gods Geest zal standhouden, totdat hij zijn taak volbracht heeft; ja, die uiteindelijk zijn leven zal prijsgeven als een schuldoffer voor velen, uit Israël en uit de volkeren. Dat alles klinkt mee in het messiaanse visitekaartje dat ons vanuit

de hemel wordt aangereikt, aan het begin van Jezus' messiaanse bediening. Hier staat een leider naar Gods hart,

Een koning bij de gratie Gods,
het onrecht breekt hij en de trots
van die grootspreken in hun waan
en kleinen naar het leven staan.

Hij is geen schreeuwer in de straat,
geen holle klank, geen potentaat,
de roep van zijn verlossend woord
wordt in het verste land gehoord.

Een riet dat buigt in weer en wind,
zo is mijn knecht, een mensenkind;
wat is geknakt, verbreekt hij niet,
zijn adem heelt gelijk een lied.¹

Gemeente, vanmorgen wordt Jezus van Nazaret ons gepresenteerd als de Messias van Israël, die verschijnt om op geheel eigen wijze – solidair, bescheiden, barmhartig – zijn volk én de heidenvolkeren te verlossen. Hij komt om te dienen, niet om zichzelf centraal te stellen, en ontvangt daartoe de ondersteuning van Gods Geest.

Wij mogen treden in zijn spoor. Want Hij is de Messias, de Christus, de met de Geest Gezalfde; wij zijn de messiánen, de christenen, degenen die in verbondenheid met Hem eveneens met de Geest gezalfd zijn en zijn werk op aarde handen en voeten mogen geven.

Waardoor laten wij ons leiden bij het verrichten van ónze missie, bij onze taak als ambtsdrager in de gemeente, bij onze inzet als gemeentelid bij de opbouw van Christus' kerk, bij ons getuigenis in woord en daad in de wereld om ons heen? Gaat het ons om onze eigen eer? Doen wij er alles aan om onze eigen positie veilig te stellen, ten koste van anderen en met minachting voor wie kwetsbaar is?

Of richten wij ons op Jezus, de dienaar die niet schreeuwt en zijn stem niet verheft op de straat, die het geknakte riet niet verbreekt en de kwijnende vlaspit niet uitdooft, en gaan wij onze weg achter Hem aan, solidair met wie weet wat falen is, bescheiden en barmhartig?

Laten wij ons dan Jezus, de dienende Messias, voor ogen houden, ons openstellen voor zijn Geest, en steeds meer met Hem vergroeid raken. Want alleen zo worden wij toegerust voor onze taak in deze wereld.

U kennen doet ons bloeien,
uw liefde doet ons goed.
Wanneer wij in U groeien
smaakt elke dag ons zoet.
Wij dorsten heel ons leven
om ons aan U te geven.
Kom ons dan tegemoet!²

Amen.

---

¹ Lied 459:2, 3 en 4.

² Lied 517:3.

